

باسمه تعالی

نسخه نهایی طرحنامه 97.9.14

کاربرگ طرحنامه پژوهشی (Proposal)

عنوان طرح:

تیین کارکردهای هنرهای نمایشی در حفظ و تقویت فرهنگ ایران در فضای جهانی شدن فرهنگ

ارائه دهنده: دکتر میترا علوی طلب

تکمیل این کاربرگ هیچگونه حق مادی برای پژوهشگر ایجاد نمی کند، ولی پژوهشگاه خود را موظف به حفظ حقوق معنوی وی می داند.

خلاصه طرح:

شرایط فرهنگی، اجتماعی و اقلیمی ایران از دیرباز تا کنون موجب شده است که هنرهای نمایشی در ایران متفاوت از آنچه در جهان شکل گرفته است، پدیدار شود. هنرهای نمایشی ایران بیش از هر چیز بر ساخته فرهنگ و روح و جان ایرانی هستند و به همین دلیل در شکل و محتوا حامل مولفه‌های فرهنگ ایرانی اند. از سوی دیگر با گسترش پدیده جهانی شدن در تمامی عرصه‌های زندگی اجتماعی و فرهنگی، نمایش ایرانی نیز در رویارویی با تئاتر سایر ملل، علاوه بر به کارگیری شکل کامل تئاتر غربی، دستخوش تغییراتی شده است. ولی در کنار این اثرپذیری فرمی، به نظر می‌رسد فرهنگ ایرانی از پتانسیل‌های ویژه‌ای برخوردار است که تئاتر ایرانی با بازتولید و کاربست آنها می‌تواند در نقش حداکثری خود، اثر گذاری عناصر فرهنگی غیرهمسو را به طور قابل توجهی تقلیل دهد. بر همین بنیاد، در این پژوهش پس از مطالعه قابلیت‌های بالقوه و بالفعل نمایش ایرانی در سپهر تئاتر معاصر جهان، به سنجش امکان‌های نهفته و آشکار آن در حفظ عناصر و مؤلفه‌های بر سازنده فرهنگ ایرانی پرداخته می‌شود. به بیان دیگر، محور اصلی پژوهش پیش رو، بررسی ظرفیت‌های تئاتر ایرانی در تقلیل اثرگذاری انگاره‌های فرهنگی ناهمسو با فرهنگ اصیل ایرانی به-ویژه در شرایط کنونی است که بیش از پیش فرهنگ‌های مختلف در ایران نفوذ و بروز یافته‌اند.

تاریخ ارائه: مدت اجرا: 8 ماه

بودجه پیشنهادی:

ویرایش اول: 5 دوم: 5 سوم: 5 چهارم: g

پژوهشکده: هنر

گروه پژوهشی: نمایش

محور پژوهشی مرتبط با طرح (بر اساس برنامه پژوهشی سال جاری)

تئاتر ایرانی و جهانی شدن فرهنگ

موضوع مرتبط با محور (بر اساس برنامه پژوهشی سال جاری):

تبیین کارکردهای هنرهای نمایشی در حفظ و تقویت فرهنگ ایران در فضای جهانی شدن فرهنگ

* نوع پژوهش:

بنیادی 5 کاربردی g توسعه‌ای 5

تکمیل توسط پژوهشکده

* پژوهش بنیادی: پژوهشی است که در جهت گسترش مرزهای دانش بدون در نظر گرفتن استفاده عملی خاص برای کاربرد آن انجام می‌گیرد.

پژوهش کاربردی: پژوهشی است که استفاده عملی خاصی برای نتایج آن منظور می‌شود و غالباً هم جنبه تجربی و هم جنبه نظری دارد.

پژوهش توسعه‌ای: پژوهشی است که بیشتر جنبه تجربی دارد و به نوآوری یا بهبود در روش‌ها و مکانیزم‌ها و محصولات منجر می‌شود.

1. مشخصات مجری یا مدیر طرح:

نام و نام خانوادگی: میترا علوی طلب نام پدر: شماره شناسنامه: محل تولد: محل صدور: تهران..... سال تولد: روز 20..... ماه 01..... سال آخرین مدرک تحصیلی(دانشگاهی): دکتری رتبه علمی(دانشگاهی / حوزوی): پایه استخدای:

کد ملی: 5

نشانی محل کار:

نشانی منزل: 0

کد پستی:

تلفن منزل: 8 تلفن محل کار: تلفن همراه: 1 نامبر:

آدرس پست الکترونیک: mitra.alavitalab@yahoo.com

سوابق تحصیلی از لیسانس به بعد:

ردیف	مقطع تحصیلی	رشته تحصیلی	محل تحصیل	نام کشور	سال اخذ مدرک
1	کارشناسی	ادبیات انگلیسی	دانشگاه آزاد	ایران	1376
2	کارشناسی	سینما	دانشگاه هنر	ایران	1381
3	کارشناسی ارشد	ادبیات نمایشی	دانشگاه تهران	ایران	1386
4	دکتری	تئاتر	دانشگاه تهران	ایران	1396

سوابق شغلی و تجربی (به ترتیب از حال حاضر به قبل):

ردیف	محل کار	سمت	مدت	شهر - کشور
1	دانشگاه های تهران، سوره، دامغان، فرهنگ و هنر البرز	مدرس تئاتر، سینما و ادبیات نمایشی	7 سال	تهران - دامغان - کرج (ایران)
2	شبکه 3 سیما	تهیه کننده	3 سال	تهران - ایران
3	شبکه 4 سیما	تهیه کننده	2 سال	تهران - ایران
4	شبکه استانی البرز	تهیه کننده - کارگردان	1 سال	کرج - ایران
5	تئاتر شهر	کارگردان	3 سال به تناوب	تهران - ایران
6	انجمن سینمای جوان	معاون	2 سال	کرج - ایران

طرح‌های تحقیقاتی انجام داده و یا در حال اجرا:

ردیف	پروژه	محل اجرا	سال اجرا	وضعیت	نوع همکاری	مبلغ
1	بررسی مسائل مدیریتی سینمای ایران	معاونت توسعه و فناوری اطلاعات	1396	در حال اتمام		
2	سیمای هراس بر صحنه	پژوهشکده فرهنگ، هنر و ارتباطات	1396	در حال اتمام		
3	بررسی وضعیت صنعت مد در ایران	شبکه 3 سیما	1392	ارائه به شبکه 3		
4	کرج ایران کوچک پژوهش برای ساخت فیلم مستند	شبکه البرز	1389	ارائه به شبکه استانی		

دیگر فعالیت‌های پژوهشی (کتاب، مقاله و ...):

ردیف	عنوان فعالیت پژوهشی	محل	ناشر	سال
1	سینما و شهر (ترجمه مشترک با دکتر محمود اربابی)	تهران	روزنه	1388
2	شناخت نظام های تئاتر (ترجمه مشترک با آقای عبدالحسین مرتضوی)	تهران	قطره	1384
3	تماشاگران تئاتر (ترجمه مشترک)	تهران	مرکز هنرهای نمایشی	1387
4	تئاتر آسیا (ترجمه مشترک)	تهران	مرکز هنرهای نمایشی	1388
5	نظم گفتمانی در نمایشنامه مرگ یزدگرد اثر بهرام بیضایی (مقاله)	تهران	مجله علمی پژوهشی هنرهای زیبا	در نوبت چاپ
6	نشانه شناسی و بررسی ساختاری هفت پیکر نظامی گنجه ای (مقاله)	تهران	مجله علمی پژوهشی پژوهش در زبان فارسی	1387
7	نقد تکوینی آثار اکبر رادی	تهران	سمینار جامعه شناسی ادبیات در خانه	1389

	هنرمندان			
8	تئاتر مدرن در نظریه و عمل (ترجمه مشترک، کتاب)	تهران	انتشارات نیستان	1390

2. بیان مسأله (معرفی دقیق ابعاد موضوع و سؤال (های) تحقیق):

تنوع فرهنگ‌ها، شرایط اقلیمی، زیستی، تاریخی و اجتماعی در نقاط مختلف جهان موجب شده است که هر منطقه‌ای نمایش مخصوص به خود را پدید آورد. تئاتر در هر منطقه‌ای چنان با فرهنگ، زبان و شرایط زیستی و اجتماعی آن منطقه پیوند خورده و عجین شده است که اگرچه بعضی از جنبه‌های اساسی آن برای مخاطب دیگر فرهنگ‌ها لاجرم غیر قابل فهم و دور از دسترس باقی می‌ماند، اما با مخاطبان فرهنگ خودی امکان ارتباطی ژرف فراهم می‌آورد. به عنوان نمونه تراژدی یونانی، رقص-درام کاتاکالی هند، تاتر نو ژاپن، اپرای چینی، آیین‌های شفابخشی شمنی و شبیه‌خوانی ایرانی، بخشی از زمینه‌هایی به شمار می‌روند که توانسته‌اند برخی از مهمترین مولفه‌های فرهنگ زمینه خود را حفظ کنند و از نابودی آن پیشگیری نمایند.

اندیشه تئاتر جهانی و برگزشتن از موانع پدید آمدن آن، از قرن 19 به این سو همواره در حال رشد بوده است. البته باید اذعان کرد که وجود استعمار قدیم و جدید و گسترش میل قدرت‌ها به جهان‌گیری و جهان‌گستری فرهنگ غالب نیز، زمینه را برای این امر مساعد ساخت، اما در عین حال، احتمال آسیب تحمیل یک فرهنگ بر فرهنگ دیگر، به ویژه در سرزمین‌های تحت سلطه را افزون کرده است. همین امر موجب شده است که در برخی از فرهنگ‌ها با وجود قدمت بسیار و ریشه‌های گسترده، رفته‌رفته عناصر فرهنگ جدید، فرهنگ بومی را یا به کلی از میان برده است و یا آن را از درون تهی ساخته و شکلی موزهای به آن بخشیده است. در این میان تنها فرهنگ‌ها یا بنیادهای فرهنگی بر جای مانده‌اند که ضمن شناخت عناصر و مؤلفه‌های فرهنگ خود، در فرآیندی پیچیده از جذب و طرد سوبه‌های همسو و ناهمسو، صورتی امروزی و در عین حال پویا به بنیادهای فرهنگی خود بخشیده‌اند. در این دگرگونی، هنر و ادبیات و از جمله تئاتر نقشی اساسی ایفا کرده است. با این افزوده که در برخی کشورها ادبیات و در برخی دیگر هنرهایی چون تئاتر و سینما بیشترین مؤثرترین نقش را بر عهده داشته‌اند؛ جایگاه ادبیات داستانی کشورهای آمریکای لاتین به‌ویژه در دهه‌های پایانی سده بیستم و نقش سینما و هنرهای نمایشی در هند و ژاپن از شاخص‌ترین نمونه‌ها هستند. گفتنی است که از دهه 1970 به این سو با شکل‌گیری مفهوم رویکرد بینافرهنگی، ماهیت و مفهوم تئاتر بینافرهنگی نیز به شکل قابل‌توجهی گسترش و تکامل یافته است. در این دوران، پیدایی و گسترش پدیده "جهانی‌شدن" نیز بر اهمیت رویکرد بینافرهنگی افزوده است. با وجود اختلاف نظرها در مورد تعریف جهانی‌شدن و جوانب مختلف آن، به نظر می‌رسد که نظریه‌پردازان بر این نکته توافق دارند که جهانی‌شدن دگرگونی‌های بسیار زیادی را پدید آورده است؛ دگرگونی‌هایی که چهره جهان و مناسبات انسان‌ها را نسبت به گذشته تغییر داده است. مهم‌ترین دگرگونی ناشی از جهانی‌شدن، دگرگون شدن تجربه انسان از زمان و مکان است. این دگرگونی اغلب در مقام به هم پیوستگی مقیاس‌های گوناگون محلی، منطقه‌ای و جهانی، مفهوم‌پردازی می‌شود. از سوی دیگر، تئاتر بینافرهنگی نیز پدیده دورگه برخاسته از مواجهه بین‌المللی بین فرهنگ‌ها و سنت‌های اجرایی است که در دهه‌های اخیر و در متن فرآیند «جهانی‌شدن» اهمیت و رشد بی‌سابقه‌ای پیدا کرده است، به گونه‌ای که جشنواره‌های گوناگون تئاتری به شکلی روزافزون عرصه‌ی نمایش اجراهای بینافرهنگی گشته‌اند. از سوی دیگر، مطالعات تازه در زمینه سیاست فرهنگی و پرداختن به تجارب کشورها و شهرها و صنایع فرهنگی در قبال جهانی‌شدن فرهنگ، گویای راهبردهای متنوعی است که کارگزاران فرهنگی تحت تاثیر شرایط جهانی در عرصه‌های تولید، توزیع و مصرف فرهنگ در پیش گرفته یا مورد ارزیابی و سنجش انتقادی قرار داده و افق‌های تازه‌ای گشوده‌اند. به عنوان نمونه در کتاب فرهنگ جهانی: رسانه‌ها، هنرها، سیاست‌گذاری و جهانی‌شدن (1388)، فرهنگ امری منطقه‌ای، فراملی و جهانی قلمداد شده است. در مجموع می‌توان ایده‌های اصلی حاکم بر فرهنگ در جهان و به

عبارت دقیق‌تر جهانی‌شدن فرهنگ را چنین طبقه‌بندی کرد:

انزوای فرهنگی؛ برخورد تمدن‌ها؛ جنگ بین فرهنگ‌ها؛ و فرهنگ‌های فراملی/منطقه‌ای.

در این بستر، فرایندهای گوناگونی شکل می‌گیرند که طی آن‌ها فرهنگ‌های ملی در قبال فرهنگ‌های جهانی/منطقه‌ای و محلی دستخوش تغییر می‌گردند. این فرایندها عبارتند از همگن یا یکنواخت‌سازی، چندرگه‌سازی و ادغام. در «فرایند همگن‌سازی» که از مدل مرکز-پیرامون حکایت می‌کند، برخی از جنبه‌های فرهنگ ملی تحت سلطه یک فرهنگ استیلاجویانه بیگانه مغلوب می‌شود. از سوی دیگر، «فرایند دورگه‌سازی» که با تفسیر شبکه‌ای یا جریان‌های فرهنگی چند مسیر جهانی، فراملی و منطقه‌ای متأثر از فرهنگ جهانی قابل مقایسه است، به موقعیتی اشاره دارد که طی آن صور فرهنگی یک کشور به شیوه‌های تازه‌ای با صور فرهنگی سایر کشورها تلفیق و ترکیب می‌شود. اما «فرایند ادغام» به فرایندی اشاره دارد که بر مبنای آن وقتی صور فرهنگی از فرهنگ‌های ملی دیگر وارد یا اخذ می‌شوند با معانی جدید و ابعاد بومی فرهنگ ادغام و تلفیق می‌گردند و معانی و صور فرهنگی نوینی را می‌آفرینند. گفتنی است که مطالعه پیش رو، ضمن برشمردن و نشان دادن خطرات و آسیب‌های فرایند یکنواخت‌سازی و مستحیل شدن در فرهنگ مسلط جهانی، تاکید و تمرکز اصلی خود را بر امکان‌هایی خواهد نهاد که ابعاد و بسترهای فرایند دورگه‌سازی و بویژه فرایند ادغام را پیش روی سیاست‌گذاران، نظریه‌پردازان و کنشگران عرصه تئاتر معاصر ایران قرار می‌دهند. به همین منظور در این پژوهش کوشش بر آن است که با بررسی سرمشق‌ها، رویکردها و راهبردهای کشورهای گوناگون در سیاست‌گذاری فرهنگی به عنوان اساس مبانی نظری تحقیق، مدل یا الگوی مناسب کشورمان در سیاست‌گذاری فرهنگی در زمینه تئاتر پیشنهاد شود.

بر مبنای آنچه گفته شد، مطالعه حاضر بر آن است که با بررسی جوانب و دامنه عناصر بنیادی هنرهای نمایشی ایران در سپهر فرهنگی جهان امروز، به شناخت امکان‌ها، ظرفیت‌ها و قابلیت‌های تئاتر ایرانی در عرصه جهانی شدن برای معرفی، حفظ و پویایی بنیادهای فرهنگی ایران معاصر و تبیین امکان‌های نهفته و آشکار آن برای گفتگو با سایر فرهنگ‌ها بپردازد و در عین حال امکانات و ظرفیت‌های هنرهای نمایشی را برای صیانت و تداوم فرهنگ ایرانی بررسی نماید.

در واقع دغدغه قانونی این پژوهش متمرکز بر این مسئله است که در فضای امروز جهانی شدن فرهنگ، تئاتر ایران چگونه می‌تواند با برخورداری از پویایی به جای کمک به هضم و استحاله فرهنگی کشورمان در فرهنگ و تئاتر جهانی، به سمت نقش‌آفرینی کشور در بازتولید فرهنگ ایران حرکت کند.

پرسش‌ها:

پرسش اصلی: در صورت برخورداری هنرهای نمایشی ایران از ویژگی‌ها و قابلیت‌های لازم برای حفظ فرهنگ ایرانی و صیانت از آن در افق فرهنگی جهان امروز، این ویژگی‌ها و قابلیت‌ها چیستند و چگونه می‌توان بر دامنه اثرگذاری آن‌ها افزود؟

پرسش فرعی: تئاتر و به ویژه ادبیات نمایشی نو در ایران در صد و پنجاه سال اخیر حامل و حافظ کدام مولفه‌های فرهنگی ایران بوده است و در این زمینه چه کارنامه‌ای از خود بر جای گذاشته است؟

3. اهمیت، ضرورت و اهداف تحقیق:

برای حفظ فرهنگ ایرانی در دوران کنونی که جهانی‌سازی یکی از ویژگی‌ها یا پیامدهای آن به شمار می‌آید، واکاوی دقیق هنرهای نمایشی ایران از منظری کاربردی تازه اهمیتی بنیادین دارد. جهانی‌سازی از سویی فرصتی برای معرفی فرهنگ‌های بومی به دیگر فرهنگ‌ها فراهم آورده است و از سوی دیگر فرهنگ‌های بومی را مورد هجوم و در خطر نابودی قرار داده است. بر این اساس، سنجش امکانات موجود آشکار یا نهفته در هنرهای نمایشی ایران در گام نخست به منظور صیانت از فرهنگ ایران و در گام بعد برای معرفی و عرضه روح و جانمایه فرهنگ ایرانی به دیگر فرهنگ‌ها ضروری است. گفتنی است که ناآگاهی و مسامحه در این امر به ناگزیر به نشاختن و ناآگاهی از این تأثیر و تأثر، و در نهایت به امکان سست و کمرنگ شدن یا نابودی این قابلیت‌ها منجر خواهد شد.

اهداف اصلی:

1. شناخت امکان‌ها و قابلیت‌های موجود در هنرهای نمایشی ایران برای محافظت و صیانت از فرهنگ ایران در روند شتابناک و روزافزون غلبه فرهنگ‌های غالب بر سایر فرهنگ‌ها به‌ویژه فرهنگ ایرانی.
2. یافتن و ارایه راهکارهای سنجیده و ممکن برای جذب و طرد عناصر و انگاره‌های همسو و ناهمسو با فرهنگ ایرانی در هنرهای نمایشی.
3. دستیابی به سرمشق یا مدل مناسب کشور در سیاست‌گذاری فرهنگی در زمینه تأثیر از راه بررسی رویکردها و راهبردهای گوناگون حاکم بر کشورها در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی کلان.

اهداف فرعی:

1. بررسی تاریخچه هنرهای نمایشی مؤثر و ماندگار قدیم و جدید در ایران.
2. شناخت هنرهای نمایشی دیگر کشورها که از جهاتی با فرهنگ ایران همسویی بیشتری داشته یا دارند.
3. تبیین مهم‌ترین راهکارهایی که کشورهای توفیق یافته و همسو در این عرصه اتخاذ کرده‌اند.

4. بررسی ادبیات موضوع (پیشینه تحقیق و نوآوری تحقیق حاضر):

مطالعات مربوط به ارتباطات بینا فرهنگی مبتنی بر اندیشه جهانی‌سازی، خواسته یا ناخواسته و به صورت آشکار یا پنهان، عمدتاً بر اساس معیارهای فنی¹ و شکلی² انجام یافته است. به این معنا که بیشتر پژوهش‌های انجام شده در مورد تأثیر ایران، میزان برخورداری یا نابرخورداری تأثیر ایران از ارزش‌های تأثیر غربی را مورد سنجش قرار داده‌اند. بر همین اساس می‌توان گفت که در این پژوهش‌ها ارزش‌های شکلی و محتوایی تأثیر غربی مبنا تلقی شده و تأثیر ایران در پرتو این ارزش‌ها مورد داوری قرار گرفته است. نوآوری این پژوهش در متوازن‌سازی دیدگاه‌های پیشین با تکیه و تمرکز بیشتر بر ارزش‌های تأثیر ایرانی و قابلیت هنرهای نمایشی ایران در حفظ و صیانت از فرهنگ ایران است. هرچند در این میان مطالعاتی نیز به‌ویژه در مورد تأثیر جهان انجام شده است که شماری از آن‌ها مبنای پژوهش حاضر هستند. برخی از مهمترین پژوهش‌های انجام شده در این زمینه عبارتند از:

¹ technical

² formal

الف: مطالعات پیشین در تئاتر جهان:

1. کتاب **تاریخ تئاترهای جهان** (زاریلی و دیگران: 1394). این کتاب که با رویکرد پسااستعماری نگاشته شده است و این رویکرد در عنوان آن نیز تبلور یافته است، در بخش‌های قابل توجهی از خود به بررسی تئاتر سایر سرزمین‌ها و به‌ویژه تئاتر چین و ژاپن و هند در جهان امروز پرداخته است. رویکرد کلی این کتاب تکیه بر نظریه پسااستعماری است و به همین دلیل از نمونه‌های موردنظر پژوهش حاضر به‌ویژه از منظر روشی است.
2. کتاب **خوانش اجرای میان‌فرهنگی** (پاویس: 1996³). هدف اصلی در این کتاب بررسی تاریخچه تئاتر میان‌فرهنگی در جهان و تحلیل مهم‌ترین نمونه‌های آن به‌ویژه در عصر حاضر است.

ب. مطالعات پیشین در تئاتر ایران:

1. مقاله «تأثیر نمایش‌های شرقی بر تئاتر غرب در قرن بیستم: با تکیه بر دست‌آوردهای پیترو بروک» (ثمینی: 1380). در این مقاله نویسنده به بررسی نمونه‌های تأثیر نمایش ایرانی بر تئاتر غرب با تمرکز بر آثار نمایشی پیترو بروک کارگردان مطرح تئاتر انگلیس که در سودای دستیابی به نوعی زبان نمایشی جهانی در تئاتر خود بوده پرداخته است.
2. کتاب **ادبیات نمایشی در ایران (ملک‌پور: 1385)**. در این کتاب سه جلدی نویسنده به بررسی روند شکل‌گیری ادبیات نمایشی جدید در ایران پرداخته است. او در رهگذر بیان تاریخی شکل‌گیری ادبیات نمایشی غربی در ایران، بخش‌هایی را نیز به نهضت ترجمه و اقتباس‌هایی که به منظور انطباق تئاتر غربی با تئاتر ایرانی صورت پذیرفته اختصاص داده است. رویکرد حاکم بر این کتاب‌ها، رویکردی عمدتاً تاریخی و تطوری است.

ج. نوآوری پژوهش حاضر:

مهم‌ترین نوآوری در پژوهش حاضر شناخت و تبیین اصلی‌ترین راهکارهای پیش‌روی ادبیات نمایشی ایران برای حفظ ارزش‌ها و عناصر فرهنگ ایرانی در عرصهٔ پُر شتاب و بنیان‌برافکن فرایند جهانی‌سازی با سمت‌وسوی غلبهٔ فرهنگ غربی در جهان به منظور دستیابی به رهیافت ایرانی ماندن در عین جهانی شدن است.

در صورت نیاز ادامه بحث ضمیمه شود

5. چارچوب نظری، فرضیه‌ها یا ابعاد پژوهش:

در پژوهش حاضر از میان نظریه‌های موجود که به تأثیر و تأثرات فرهنگی نظر دارند، دو رهیافت کلان یعنی نظریه بینافرهنگی⁴ و سیاست‌گذاری فرهنگی⁵ معطوف به برنامه‌ریزی راهبردی برای تئاتر امروز ایران به عنوان اساس مبانی نظری تحقیق برگزیده شده‌اند.

گفتنی است که نظریه‌پردازان عرصه‌های فرهنگی برای توصیف و توضیح دادوستدهای فرهنگی به اصطلاحات گوناگونی متوسل شده‌اند: اصطلاحاتی چون «درون فرهنگی»⁶، «فرافرهنگی»⁷، «ترافرهنگی»⁸، «چندفرهنگی»⁹، «فراملی»¹⁰ و «بینافرهنگی». به طور کلی می‌توان تئاتر بینافرهنگی را نوعی سازوکار یا یک شیوه عمل تعریف کرد که در آن "هنرمندان تئاتر از متن‌ها، سبک‌های بازیگری، موسیقی، لباس‌ها، نقاب‌ها، رقص یا واژگان صحنه‌ای یک فرهنگ - «فرهنگ مبدأ» - استفاده می‌کنند و آن‌ها را برای مخاطبان فرهنگ دیگر - «فرهنگ مقصد» - سازگار و تعدیل می‌کنند" (زاریلی و همکاران، 1394: 688).

از سوی دیگر چنانکه گفته شد در این پژوهش کوشش بر آن است که با بررسی سرمشق‌ها، رویکردها و راهبردهای کشورهای گوناگون در امر سیاست‌گذاری فرهنگی، قابلیت‌های تئاتر ایرانی مورد واکاوی قرار گیرد. به همین منظور رهیافت سیاست فرهنگی در مقام نظریه و مفهومی برای توضیح یا گفت‌وگو دربارهٔ جامعه، فرهنگ و تاریخ در نظر گرفته شده است. بر اساس این نگرش، سیاست فرهنگی در معنای آرمانی و موردنظر، هنگامی شکل می‌گیرد که امکان خودبیانگری، ابراز وجود و بیان تفاوت‌ها فراهم شود. در این رهیافت، فرهنگ با توجه و تأکید بر عامل انسانی، میانجی همه سیاست‌گذاری‌ها و تدابیر قلمداد می‌شود. به بیان دیگر، امروزه با توجه به پدیده «جهانی شدن» بدون رویکرد جدی به مسایل فرهنگی، اتخاذ تدابیر و سیاست‌های راهبردی برای حفظ و توسعه فرهنگ و سنن ملی و ارتقاء فرهنگی میسر نیست. در شرایط جدید جهانی که امکان تماس‌های میان فرهنگی بسیار مهیاتر از گذشته شده است، این امر به تسریع در فرایندهای انتقال هنجارهای فرهنگی و شتاب گرفتن روزافزون دگرگونی‌های فرهنگی ناشی از آن منجر شده است.

گفتنی است در دهه‌های اخیر، هنرمندان تئاتر، با گذر از مرزهای پیشین، به کار روی نقاط «گسست» یا جدایی بین فرهنگ‌ها، و البته نقاط مشترک یا «پیوند» بین فرهنگ‌ها در پرتو جهانی‌سازی پرداخته‌اند. بر همین مبنا، برخی از اندیشمندان عرصه فرهنگ، تئاتر بینافرهنگی را شکلی از گفت‌وگوی انعطاف‌پذیر بین فرهنگ‌ها تلقی کرده‌اند. در این گفت‌وگو، نوعی جریان دوسویه ایجاد می‌شود که گاهی به سمتی و گاه به سمت دیگر میل پیدا می‌کند. با این همه می‌توان گفت که تبادل فرهنگی همواره مسیری متوازن و دوسویه طی نکرده است. نتیجه آن‌که در جریان بنیان برافکن جهانی‌سازی، تئاتر در کشورهایی نمودگاری از فرهنگ اصیل آن کشور بوده که ضمن برخورداری از ریشه‌های عمیق فرهنگ خودی در تعامل با تئاتر سایر کشورها قرار گرفته است. در مطالعه حاضر برای سنجش تئاتر ایران در این عرصه ابعاد زیر به موازات مباحث سیاست‌گذاری فرهنگی مورد نظر قرار خواهد گرفت:

⁵ Cultural Policies

⁶ intercultural

⁷ metacultural

⁸ transcultural

⁹ multicultural

¹⁰ transnational

1- عناصر زیبایی شناختی / جامعه‌شناختی / انسان‌شناختی متعلق به فرهنگ ایران

2- بررسی نمودهای فراگیر عناصر یاد شده در تئاتر جدید ایران

در صورت نیاز، ادامه بحث ضمیمه شود.

6. متغیرها یا مفاهیم اساسی تحقیق و تعریف عملیاتی آنها:

متغیرها یا مفاهیم اساسی این پژوهش عبارتند از: کارکرد فرهنگی تئاتر، صیانت از فرهنگ بومی و جهانی شدن فرهنگ. در پژوهش حاضر کارکرد فرهنگی تئاتر در مقام مهمترین کارکرد تئاتر ایرانی دانسته می‌شود که فراتر از کارکردهایی چون کارکرد زیبایی شناسیک، یا ایجاد سرگرمی و تأثیر و تأثر با دیگر مولفه های فرهنگی کشور مورد ارزیابی قرار می گیرد. به بیان دیگر، در پژوهش حاضر و در تبیین راهکارهای موثر تئاتر کشور در حفظ و صیانت از جلوه های فرهنگ اصیل ایرانی، کارکرد فرهنگی این هنر در اولویت قرار می گیرد و دیگر کارکردهای تئاتر در نسبت با این وجه سنجیده خواهد شد.

7. واژه‌های کلیدی (م تفاوت از واژه‌های مندرج در عنوان طرح):

بینا فرهنگی، پسااستعماری، هنرهای نمایشی ایران، جهانی شدن فرهنگ، مولفه‌های فرهنگی

8. نقاط تمرکز تحقیق (موضوعی، مکانی، زمانی):

محدوده موضوعی: جایگاه هنرهای نمایشی ایران در فرایند جهانی سازی فرهنگ
محدوده مکانی: ایران، غرب و کشورهای شرقی دارای سنت نمایشی نیرومند همچون هند، مصر، چین و ژاپن
محدوده زمانی: از پدیداری ادبیات نمایشی در ایران تا به امروز

9. روش شناسی پژوهش:

9-1. روش تحقیق:

توصیفی 5	تحلیلی 5	[کمی 5	کیفی 5]
----------	----------	---------	----------

توضیح: روش پژوهش توصیفی - تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه ای و مصاحبه عمیق است. بدین صورت که ابتدا بر اساس مباحث نظری مطرح عناصر فرهنگی بیگانه که در فرهنگ ایرانی نفوذ پیدا کرده اند شناسایی خواهند شد و سپس بر اساس منابع در زمینه فرهنگ و تئاتر ایران، بررسی خواهد شد که فرهنگ بومی چه جایگزین هایی برای این قبیل عناصر دارد.

9-2. شیوه گردآوری اطلاعات:

کتابخانه‌ای 5	مشاهده 5	مصاحبه 5	پرسشنامه
---------------	----------	----------	----------

3-9. فنون توصیف داده‌ها (آمار توصیفی): داده‌ها کیفی هستند و کمتر متکی بر آمار عددی خواهند بود. اما در صورت لزوم از جدول نیز برای دسته بندی استفاده خواهد شد.

4-9. فنون تحلیل داده‌ها (آمار استنباطی):

5-9. جامعه آماری: (این تحقیق با بررسی یا مطالعه یا مشاهده چه اسناد، مدارک، افراد یا اشیایی اجرا می‌شود؟)

در این پژوهش تکیه اصلی نخست بر منابع کتابخانه‌ای از جمله کتاب‌ها و مقالات فارسی و انگلیسی و در مرتبه دوم مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته با نمایشنامه‌نویسان و فعالان شاخص حوزه تئاتر و ادبیات نمایشی ایران و کارشناسان مباحث فرهنگی است. به نظر می‌رسد که انجام مصاحبه با دست کم 10 نمایشنامه‌نویس، استاد، کارگردان، منتقد و کارشناسان شاخص ایرانی که در آثارشان توجه ویژه‌ای به حفظ و صیانت از فرهنگ ایرانی به عمل آمده است، ضروری و راهگشا باشد. گفتنی است که این افراد در حد امکان از نسل‌های مختلف برگزیده خواهند شد تا از بروز نتایج ناشی از یکسویگی نسلی پیشگیری گردد. همچنین گفتنی است که از نظرات مکتوب و موجود نمایشنامه‌نویسان و منتقدان در گذشته یا خارج از دسترس نیز بهره گرفته خواهد شد.

پرسش‌های محوری پژوهش در مصاحبه عمیق:

- 1- تعریف تئاتر ایرانی از دیدگاه شما چیست؟ و مهمترین مولفه‌های آن کدام است؟
- 2- آیا تئاتر کنونی ایران از قابلیت‌ها و انعطاف لازم برای حفظ و صیانت از فرهنگ بومی برخوردار است؟ دلایل وجود یا عدم وجود این قابلیت‌ها کدامند؟
- 3- جهانی شدن و در عین حال بومی ماندن از نظر شما چه معنایی دارد و مهمترین آسیب‌هایی که جهانی شدن فرهنگ به دنبال دارد، کدامند؟ چه راهکارهایی برای برون‌رفت از این وضعیت پیش روی هنرمندان عرصه تئاتر ایران قرار دارد؟
- 4- در صورت ضعف تئاتر ایران در حفظ و صیانت از فرهنگ بومی، چه راهکارهایی پیش روی نویسندگان، کارگردانان، بازیگران و متخصصان تئاتر قرار دارد؟

توضیح 1: پرسش‌های فرعی، متناسب با تخصص کارشناس مصاحبه شونده (کارشناس فرهنگی، نویسنده، کارگردان، بازیگر، طراح صحنه و لباس، آهنگساز و ...) طراحی خواهند شد.

توضیح 2: نمونه‌گیری به روش هدفمند مبتنی بر اشباع نظری خواهد بود.

انجام می‌گیرد 5

انجام نمی‌گیرد 5

تمام شماری می‌شود 5

6-9. نمونه‌گیری: تمام شماری می‌شود 5 انجام نمی‌گیرد 5 انجام می‌گیرد 5
نمونه‌گیری برای انتخاب کشورها به صورت هدفمند است. بر این اساس 4 کشور انگلیس و فرانسه از غرب و هند و ژاپن از شرق برای بررسی عناصر همسو و ناهم‌سوی تئاتر این کشورها با ایران بررسی خواهند شد. در مرحله مصاحبه نیز نمونه‌گیری به روش گلوله برفی خواهد بود، بدین صورت که ابتدا با صاحب‌نظران شاخص حوزه تئاتر و حوزه فرهنگ مانند جلال ستاری، دکتر فرزانه سجودی، دکتر نغمه

ثمینی، دکتر ناصر فکوهی، منصور براهیمی، دکتر ناظرزاده کرمانی، دکتر محمد جعفری قنواتی و ... مصاحبه انجام خواهد گرفت و سپس از آنها خواسته خواهد شد که افراد صاحب نظر دیگری را در این حوزه ها معرفی کنند. حدس زده می شود که با 10 صاحب نظر در زمینه موضوع پژوهش مصاحبه انجام پذیرد.

10. سازماندهی پژوهش (فصل بندی):

فصل اول: کلیات پژوهش

- مقدمه، بیان مسئله، فرضیات و پرسش های اصلی تحقیق.

فصل دوم: مبانی نظری

- تبیین مهم ترین نظریه های فرهنگی در مورد جهانی سازی
- گزینش و تبیین نظریه های بینا فرهنگی و پسااستعماری و کارکردهای آنها

فصل سوم: بررسی تاریخی و قابلیت های نمایش ایرانی در گذشته و اکنون

- نمایش ایرانی چیست؟ (بررسی ادبیات نمایشی ایران و اصول حاکم بر ساخت ها، عناصر فرهنگی و درونمایه های بومی نمایش ایرانی)
- بررسی تاریخی تبدلات فرهنگی در زمینه هنرهای نمایشی بین ایران و جهان
- فرآیند حفظ نمایش ایرانی در عرصه جهانی شدن و راهکارهای پیش رو

[توضیح: در موارد یاد شده آراء برآمده از مصاحبه با نویسندگان و فعالان هنرهای نمایشی به تناسب موضوع مورد بحث بهره گیری خواهد شد.]

فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات

- تبیین و توضیح اهداف پرسش ها و فرضیه های اصلی تحقیق
- شرح راهکارهای اصلی حفظ و گسترش فرهنگ ایرانی از راه تئاتر

11. حجم کمی (تقریبی) گزارش نهایی: صفحه 300 کلمه ای

200 تا 250 صفحه

12. نتایج قابل انتظار از طرح:

1. رفع مشکل اصلی دستگاه متبوع 5
2. فراهم آوردن دانش فنی کاربردی 5
3. تهیه سند راهبردی 5
4. تهیه آیین نامه، دستورالعمل یا استاندارد 5
5. تدوین طرح جامع 5
6. سایر موارد ذکر شود: تبیین راهکارهای مهم در به کارگیری هنرهای نمایشی برای حفظ و ماندگاری فرهنگ ایرانی

13. مهم‌ترین منابع و مآخذ فارسی و خارجی:

- Balkwill, Laura-Lee and Thompson, William Forde (1999) "A Cross-Cultural Investigation of the Perception of Emotion in Music: Psychophysical and Cultural Cues" in Music Perception. Vol. 17, no. 1.
- Cook, Sally. (2012) Accessible theatre: the application of human - ethology and innate neurobiological systems to full-masked devised theatre practice. Doctoral thesis. Loughborough University
- Counsell, Colin (1996) Signs of Performance: An Introduction to Twentieth Century Theatre. London; New York: Routledge
- Fischer-Lichte, Erika (1997). The Show and the Gaze of Theatre: A European Perspective (Studies Theatre Hist & Culture). University Of Iowa Press.
- Heilpern, John (1999) Conference of the Birds: The Story of Peter Brook in Africa. London; New York: Routledge.
- Iris Hsin, chun Tuan (2010). Intercultural Theatre, Lap Lambert Academic Publishing GmbH KG
- Pascual Álvarez, Héctor F. (2008) "World Society Onstage: The Globalization of Theatre for Young Audiences in the United States and the Netherlands," Macalester International: Vol. 20, Article 12.
- _Pavis, Patrice (2010).Intercultural Theatre today. Forum Modernes Theater, 2011
- Pavis, Patrice (ed.) (1996) the Intercultural Performance Reader. London; New York: Routledge.
- آرتو، آنتونن (1384). تئاتر و همزادش (دکتر نسرين خطاط). تهران: قطره
- اسلین، مارتین (1391). دنیای درام (محمد شهباء، مترجم). تهران: هرمس
- افتخاری، علی اصغر (1380). جهانی شدن، فرهنگ و سیاست. تهران: نشر قومس.
- الام، کیر (1389). نشانه شناسی تاتر و درام (دکتر فرزانه سجودی). تهران: قطره
- ال‌حمد، ترکی (1383). فرهنگ بومی و چالش‌های جهانی (ترجمه ماهر آموزگار). تهران: مرکز.
- براکت، گاسکار (1383). تاریخ تاتر جهان جلد سوم (هوشنگ آزادی ور، مترجم). تهران: مروارید
- بروک، پیتر (1384). رازی در میان نیست (محمد شهباء، مترجم). تهران: هرمس
- بروک، پیتر (1385). فضای خالی (محمد رضا لیراوی و عباس اکبری، مترجمان). تهران: سروش
- پایا، علی (1387). فناوری، فرهنگ و اخلاق. تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
- جئورگی، کپس (1392). زبان تصویر (فیروزه مهاجر). تهران: سروش
- جونز، اندرو (1391). نظریه پردازان بزرگ جهانی شدن (مسعود کرباسیان و هامایاک آودیس یانس، مترجمان). تهران: چشمه

- زارلی، فلیپ بی؛ مک کوناچی، بروس؛ ویلیامز، گری. جی؛ سورگن فرای، کارول فیشر. (1394). تاریخ‌های تئاتر (مهدی نصراله زاده). تهران: بیدگل

- سلیمی، حسین (1392). نظریه‌های گوناگون درباره جهانی شدن. تهران: سمت
- سولیوان، تام؛ هارتلی، جان؛ ساندروز، دانی؛ فیسک، جان. (1385). مفاهیم کلیدی ارتباطات (میرحسین رئیس‌زاده، مترجم). تهران: فصل نو

- شکتر، ریچارد (1388). نظریه اجرا (مهدی نصرالله زاده، مترجم). تهران: سمت
- شایگان، داریوش (1393). افسون زدگی جدید (فاطمه ولیانی، مترجم). تهران: فرزانه روز
- عاملی، سعیدرضا (1390). مطالعات جهانی شدن، دوفضایی شدن‌ها و دوج جهانی شدن‌ها. تهران: سمت
- فورتیر، مارک (1388). نظریه در تاتر (فرزان سجودی و نریمان افشاری، مترجمان). تهران: سوره مهر
- فیستر، مانفرد (1395). نظریه و تحلیل درام (مهدی نصراله زاده، مترجم). تهران: مینوی خرد
- کرین، دایانا و نوبوکو ناواشیما، کنجی کاوازاکی (1388). فرهنگ جهانی: رسانه‌ها، هنرها، سیاست گذاری و جهانی شدن (نعمت الله فاضلی و مرتضی قلیچ، مترجمان). تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)
- کری پر، ژان-کلود (1380). مجمع مرغان (داریوش مؤدبیان). تهران: قاب
- کی، نیک (1389). پست مدرنیسم و اجرا (امیر لشگری، مترجم). تهران: نمایش
- گریگ، نوئل (1390). نوجوانان و تئاتر جدید: راهنمای عملی برای فرآیندی بینا فرهنگی (حسین فدایی حسین، مترجم). تهران: نمایش

ملکپور، جمشید (1380). ادبیات نمایشی در ایران. تهران: توس

- مونی، آنابله؛ واندرلیش، وانس اووه؛ کلمن، ویلیاموهمکاران (1394). دانشنامه جهانی شدن (علیرضا طیب، مترجم). تهران: امیرکبیر
- میتر، شومیت (1394). شناخت نظام‌های تئاتر (عبدالحسین مرتضوی و میترا علوی طلب، مترجمان). تهران: قطره
- یرژی، گروتوفسکی (1394). به سوی تئاتر بی چیز (کیاسا ناظران) تهران: قطره
مقاله و پایان نامه:

- ثمنی، نغمه (1380). تأثیر نمایش های شرقی بر تاتر غرب در قرن بیستم: با تکیه بر دست آوردهای پیتر بروک. فصلنامه هنر، شماره 47، صفحه 39 الی 52.

- بخشی، جواد (1391). نشانه شناسی فرهنگی. کتاب ماه، شماره 171، صفحه 50 الی 54
- فروغی، عزت اله (1392). تبیین کارکرد اسطوره ها در ارتباطات بینا فرهنگی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس

14. هزینه‌های پرسنلی * :

ردیف	نام و نام خانوادگی	مسئولیت در طرح و نوع همکاری	سطح تحصیلات	رشته تخصصی	ساعات کار در ماه	مدت همکاری	مبلغ پرداختی در ماه	هزینه
1	میترا علوی طلب	مجری طرح	دکتر	تئاتر	تمام	8 ماه	-	۱۸.۰۰۰.۰۰۰
2	دستیار پژوهش	انجام برخی مصاحبه‌ها	کارشناس ارشد	تئاتر یا علوم اجتماعی	100	2 ماه	-	۲.۰۰۰.۰۰۰
جمع هزینه							۲۰.۰۰۰.۰۰۰	

*براساس ضوابط آئین‌نامه‌های پژوهشی

15. سایر هزینه‌ها (تهیه منابع، چاپ و انتشار، مسافرت و ...):

ردیف	شرح	هزینه	ردیف	شرح	هزینه
1	تهیه لوازم تحریر، تایپ و تکثیر نسخه نهایی	1.000.000	5		
2	خرید کتب، نشریات و ... ¹¹	1.000.000	6		
3	هزینه‌های پرسنلی ¹²	20.000.000	7		
مبلغ کل هزینه‌های اجرای طرح		۲۲.۰۰۰.۰۰۰			

¹¹ برای تهیه برخی منابع انگلیسی و فارسی و با توجه به گرانی کتاب مبلغ پیشنهادی افزوده گردید

¹² به دلیل افزوده شدن دستیار پژوهش جهت انجام مصاحبه‌ها درخواست می‌شود مبلغ 2.000.000 به مجموع مبلغ هزینه‌های پرسنلی افزوده شود.

16. مراحل، زمانبندی اجرای تحقیق و شرح خدمات :

ردیف	عنوان مرحله	شرح خدمات		پیش بینی زمان و درصد پیشرفت کار		درصد پرداخت	نحوه ارائه گزارش
				زمان لازم (روز)	درصد پیشرفت کار		
1	صفر			0	0	20 *	بدون ارائه گزارش
2	شرح خدمات گزارش های مراحل مختلف طبق نظر مجری (80 درصد پیشرفت طرح)	گزارش مرحله اول (50 درصد از تحقیق)		90	50	30	مکتوب
3		گزارش مرحله دوم (30 درصد از تحقیق)		90	80	30	مکتوب
4	نهایی	ارائه گزارش نهایی		60	100	20	مکتوب

* پرداخت 20٪ از کل اعتبار قرارداد با اخذ تضمین به عنوان پیش پرداخت.